

ASORATLI CHAQALOQ FARZANDI BOR YOSH ONALARDA EMOTSIONAL HOLATNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

<https://doi.org/10.24412/2181-1784-2026-20-524-526>

Muxammetova Yulduz Shamshetdinovna
RIOBSIATM Xorazm filiali
Asoratli chaqaloqlar bo'limi mudirasi

Annotatsiya. Insonning emotsional holati ruhiyatini aks ettiruvchi asosiy belgidir. Ushbu maqolada asoratli chaqalog'i bor yosh onalarning emotsional holati, bu davrning o'ziga hosligi va psixologik xususiyatlarining namoyon bo'lishi haqida so'z boradi. Yosh onalardagi tug'ruqdan keyingi stress, asoratli chaqaloq onasi rolining murakkab kechinmalarining psixologik omillari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Asoratli chaqaloq, psixologik tayyorgarlik, emotsional holat, tug'ruqdan keyingi stress va tushkunlik, yosh ona, murakkab kechinmalar, ijtimoiy rollar almashinuvi, onalik ma'suliyati, his-tuyg'ular beqarorligi.

Аннотация. Эмоциональное состояние человека является главным показателем, отражающим психику. В данной статье рассматривается эмоциональное состояние молодых матерей с осложненным рождением ребенка, специфика этого периода и проявление психологических характеристик. Анализируются послеродовой стресс у молодых матерей, психологические факторы сложных переживаний, связанных с ролью матери ребенка с осложненным рождением.

Ключевые слова: Осложненный ребенок, психологическая подготовка, эмоциональное состояние, послеродовой стресс и депрессия, молодая мать, сложные переживания, изменение социальных ролей, материнская ответственность, эмоциональная нестабильность.

Abstract. A person's emotional state is the primary indicator reflecting their psyche. This article examines the emotional state of young mothers with complicated childbirth, the specific characteristics of this period, and the manifestation of psychological characteristics. Postpartum stress in young mothers and the psychological factors that contribute to the complex experiences associated with being a mother to a child with complicated childbirth are analyzed.

Keywords: complicated child, psychological preparation, emotional state, postpartum stress and depression, young mother, complex experiences, changing social roles, maternal responsibility, emotional instability.

JSST hamda UNISEFning Global sog'liq statistikasi ma'lumotlariga ko'ra 2023 yilda har 1000 ta tirik tug'ilishdan taxminan 17 neonat (yangi tug'ilgan) o'limi ro'y bergan, bu butun yoshdagi bolalar o'limining taxminan 48% ni tashkil qilgan.¹

¹ https://data.unicef.org/wp-content/uploads/2025/04/UNIGME_2024_Child-Mortality-Report.pdf?utm_source=chatgpt.com

Dunyo bo'yicha Global PPD (tug'ruqdan keyingi depressiya) esa har 5-6 ayoldan biriga to'g'ri kelishi esa bu masalaning qanchalik dolzarb ekanligi, uning yechimlarini topish jamiyat oldidagi muhim vazifalardan biri ekanligini asoslaydi.²

Ta'kidlash joizki, Yangi O'zbekistonda onalar va bolalarning sifatli tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish, ularga ixtisoslashgan va yuqori texnologik tibbiy yordam ko'rsatish, reproduktiv salomatlikni saqlash, go'daklar va bolalar o'limining oldini olishga qaratilgan qator qonunlar, Prezident farmon va qarorlari qabul qilindi. Mazkur yo'nalishda bugungi kunda respublikaning barcha hududlarida perinatal, skrining, reproduktiv salomatlik va diagnostika markazlari, tug'ruq bo'limlari, ko'p tarmoqli poliklinika, oilaviy poliklinika va qishloq vrachlik punktlari tomonidan aholiga tibbiy xizmat ko'rsatib kelinmoqda. Ammo, jismoniy salomatlik bilan bir qatorda ruhiy salomatlik darajasiga ham e'tibor qaratish, aholiga sifatli psixologik xizmat ko'rsatish masalasi hanuz muammoli vaziyatlardan biri bo'lib qolmoqda. Xususan, yosh onalarning tug'ruqdan keyingi emotsional holati, agar chaqaloq asoratli tug'ilgan bo'lsa, bu holda ikki baravar og'irlashishini, bu esa ham ona ham bolaning hayot sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatishini hisobga oladigan bo'lsak, bu davrda aynan mutaxassis tomonidan psixologik konsultatsiyaning qanchalik muhim ekanligini ko'rishimiz mumkin.

So'nggi yillarda akusherlik amaliyotiga eng zamonaviy diagnostika uskunalari va takomillashtirilgan tug'ruq texnologiyalari joriy etilganiga qaramay, homiladorlik va tug'ruq asoratlari statistikasi baland ko'rsatkichlarni qayd etmoqda. Ko'plab tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tibbiy ko'riklarning o'zi perinatal va onalar kasallanishi va o'limi statistikasiga sezilarli ta'sir ko'rsatmaydi. Ushbu vaziyatning sabablaridan biri homilador ayol ahvolidan psixologik jihatlariga beparvo munosabatdir. Tug'ruqdan keyingi yosh onaning emotsional holati nafaqat o'zining balki, farzandining yangi hayotga moslashish darajasi va jismoniy sog'ligi uchun ham o'ta muhim.

Klinik psixologlar va psixoterapevtlar homilador ayolning dastlabki psixo-emotsional holatiga, uning homiladorlikka, yaqinlashib kelayotgan tug'ilishga va bolaning o'ziga bo'lgan munosabatiga tobora ko'proq e'tibor qaratish kerakligini, tug'ruqdan keyingi irodaviy xususiyatlar shakllanishida uning psixologik immuniteti asosiy omil ekanligini ta'kidlashmoqda.

Homilador ayolning psixo-emotsional holati turli akusherlik asoratlari rivojlanishida etiologik omil bo'lishi mumkinligi haqidagi farazlar bilan birga asoratli chaqaloq farzandi bor onalarning psixo-emotsional holati ona va bolaning keyingi taqdirini belgilashda asosiy ta'sir kuchi ekanligini fan ham tasdiqlaydi[3].

JSST reproduktiv salomatlikni reproduktiv tizim, uning funksiyalari va jarayonlari bilan bog'liq barcha sohalarida, jumladan, reproduktivlik va oila ichidagi

² https://www.journal-archiveuromedica.eu/archiv-euromedica-04-2025/11-POSTPARTUM-DEPRESSION-UNDERSTANDING-TRIGGERS-DIAGNOSIS%2C-AND-EFFECTIVE-TREATMENTS.html?utm_source=chatgpt.com

psixoseksual munosabatlardagi uygʻunlikda toʻliq jismoniy, ruhiy va ijtimoiy farovonlik holati sifatida belgilaydi[1].

Farzandning dunyoga kelishi yosh onalar uchun kutilgan va kutilmagan hayotiy jarayondir. Asoratli chaqaloq esa yosh ona uchun psixologik farovonlikni buzuvchi, qurquv va frustratsiya natijasidagi kuchli stress omili boʻlishi mumkin[2].

Bir nechta tadqiqotlarga koʻra, tugʻruqdan keyingi dastlabki oylarda turli bosqichlarda tekshirilgan erta tugʻilgan chaqaloqlarning onalarida tugʻruqdan keyingi depressiyaning tarqalishi toʻliq muddatli tengdoshlarining onalarida shunga oʻxshash koʻrsatkichlardan oshib ketgan. Erta tugʻgan ayollar orasida tugʻruqdan keyingi dastlabki davrda tugʻruqdan keyingi depressiya darajasi 40% ga etadi. Depressiyaning davom etishi homiladorlikning pastligi, tugʻilish vaznining pastligi, chaqaloqning surunkali kasalligi yoki nogironligi va onaning ijtimoiy yordamining yoʻqligi bilan bogʻliq. Depressiya rivojlanish xavfi birinchi farzandning tugʻilishi, bolada uyqu buzilishi, oʻziga past baho berish va onaning ijtimoiy yordamining yetarli emasligi kabi omillar bilan bogʻliq, ammo erta tugʻilgan chaqaloqning sogʻligʻi haqidagi kutilmagan holat vaziyatni yanada murakkablashtiradi[4].

Xulosa shuku, onalikni, xususan, asorarli chaqalogʻi bor onalar psixologiyasini yaxlit hodisa sifatida psixologik oʻrganish uchun nazariy yondashuv va metodologik asosni ishlab chiqish zarur. Onalikning evolyutsion asoslarini aniq belgilash, shuningdek, onaning bola psixikasining rivojlanishi uchun sharoitlarni taʼminlashdagi turga xos va madaniy jihatdan oʻziga xos funksiyalarini aniqlash uchun prenatal davrdan boshlab, umuman psixikaning paydo boʻlishi va rivojlanishini, xususan, filogeneza va ontogeneza ehtiyoj-motivatsiya sohasini tahlil qilishga murojaat qilish va ushbu rivojlanishning turli darajalari uchun umumiy va oʻziga xos yoʻnalishlarni aniqlash kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Елена Станиславовна Дьячкова. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ СЕМЕЙ С НАРУШЕНИЯМИ РЕПРОДУКТИВНОГО ЗДОРОВЬЯ. ISSN 1810-0201. Вестник ТГУ, выпуск 9 (125), 2013.
2. Филиппова Г.Г. Нарушения репродуктивной функции и их связь с нарушениями в формировании материнской сферы // Журнал практического психолога. 2003. № 4-5. С. 83-108.
3. Коваленко, Н.П. Психосоматические основы невынашивания беременности // Перинатальная психология и медицина (Психофизиология и патология беременности и родов; психотерапевтическая коррекция пре-, пери- и пост- ISSN 2223-4047 Вестник магистратуры. 2021. № 11-3 (122) 99 нательного развития). Сборник научных трудов членов Российской Ассоциации Перинатальной Психологии и Медицины. СПб: Изд-во ИПТП, 2004-2005 гг., С. 26-30.
4. Vigod SN, Villegas L, Dennis CL, Ross LE. Prevalence and risk factors for postpartum depression among women with preterm and low-birth-weight infants: a systematic review. BJOG: An International Journal of Obstetrics and Gynaecology. 2010;117(5):540-550. <https://doi.org/10.1111/j.1471-0528.2009.02493.x>